

UNIwersytet warszawski
KATEDRA UKRAINISTYKI

STUDIA UCRAINICA
VARSOVIENSIA

7

Warszawa 2019

Redaktor naczelny – *dr hab. Irena Mytnik*

Sekretarze redakcji – *dr Katarzyna Jakubowska-Krawczyk, mgr Marta Saniewska*

Adres redakcji – Katedra Ukrainistyki, ul. Szturmowa 4, 02–678 Warszawa, Uniwersytet Warszawski, tel./fax (22) 55 34 252, e-mail:studiaucrainica.ku@uw.edu.pl, www.ukraina.uw.edu.pl

Recenzenci:

ks. doc. Andrij Chromiak (Wołyńska Prawosławna Akademia Teologiczna)

dr Ana Dugandzic (Uniwersytet Zagrzebski)

dr Marta Kaczmarczyk (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

dr Wasyl Kmet' (Biblioteka Narodowa Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franki)

dr hab. Marcin Kojder (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)

dr Oksana Korpalo (Uniwersytet Przykarpcki im. Wasyla Stefanyka)

dr Ryszard Kupidura (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

prof. Michael Naydan (Uniwersytet Stanu Pensylwania)

dr Lubow Ostasz (Lwowski Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki)

dr Oksana Pukhonska (Uniwersytet Ostrogska Akademia)

dr hab. Jakub Sadkowski (Uniwersytet Jagielloński)

dr Jadwiga Krajewska (Uniwersytet Wrocławski)

prof. dr hab. Lubow Struhanec' (Tarnopolski Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. Wołodomyra Hnatiuka)

dr Mateusz Świetlicki (Uniwersytet Wrocławski)

dr Oleksij Vorobec' (Uniwersytet Przykarpcki im. Wasyla Stefanyka)

Publikację współredagowali: dr Katarzyna Jakubowska-Krawczyk, dr hab. Iryna Kononenko, dr Paulina Olechowska, dr hab. Svitlana Romaniuk

Redaktor prowadzący – Dorota Dziedzic

Redakcja językowa streszczeń w języku angielskim – Renata Botwina, Anna Kizińska

Odpowiedzialność za stronę językową publikacji ponoszą autorzy artykułów.

ISSN 2299–7237

© Copyright by Katedra Ukrainistyki UW, 2019

© Copyright by Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2019

Publikacja dofinansowana przez Prorektora UW ds. badań naukowych i współpracy

Edycja papierowa jest wersją pierwotną czasopisma

Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego

00-497 Warszawa, ul. Nowy Świat 4

www.wuw.pl; e-mail: wuw@uw.edu.pl

Dział Handlowy WUW: tel. (48 22) 55-31-333; e-mail: dz.handlowy@uw.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.wuw.pl

Skład i łamanie – Dariusz Górski

Druk – POZKAL

*Tom dedykujemy dr Grażynie Pazdro,
naszej Wykładowczyni i Koleżance,
w podziękowaniu i wdzięczności
za ofiarowany trud życia zawodowego,
które związała z Katedrą Ukrainistyki UW,
szlachetność, ogromne serce
i życzliwość*

Spis treści

Słowo wstępne	11
JĘZYKOZNAWSTWO	
<i>Котович Віра</i> Християнські мотиви в ойконімах України: лінгвокультурологічний аспект	13
<i>Мацюк Галина</i> Православізація як суспільний феномен та категорія історичної соціолінгвістики	23
<i>Ніка Оксана</i> Лексичні заміни в „Апокрисисі” Христофора Філалета	35
LITERATUROZNAWSTWO I KULTUROZNAWSTWO	
<i>Хороб Степан</i> Кореляція категорії sacrum у драматургії Григора Лужницького	49
<i>Jakubowska-Krawczyk Katarzyna</i> „Інколи жах і обстріли – історією народження твоєї дитини...” Obraz dziecka w reportażach Jelizawety Honczarowej <i>Деся поруч війна</i> ...	61
<i>Kozak Stefan</i> Dzieło misyjne Cyryla i Metodego na Rusi-Ukrainie.	77
<i>Луцюк Марія</i> Диглосія вірувань у гуцульській колядковій традиції	85
<i>Мутник Ірена</i> Modlitwa Jezusowa jako dziedzictwo duchowe Polaków i Ukraińców	97
<i>Nowacki Albert</i> Przestrzenie sacrum w <i>Trylogii wołyńskiej</i> Wołodymyра Łysa	109
<i>Olechowska Paulina, Zambrzycka Marta</i> Świat po katastrofie. Motywy postczarnobylskie w powieści <i>Очамимря</i> Oleksandra Irwańca i w dramacie <i>Na początku i na końcu czasów</i> Pawła Arje	121
<i>Stefanowska Lidia</i> Антитези і парадокси у поезії. До 110 роковин з дня народження Б. І. Антонича	137
<i>Шадріна Тетяна</i> Національна ідентичність як сфера сакрального у творах канадських авторів українського походження	149

Тетяна ШАДРІНА¹

Запорізький державний медичний університет

ORCID 0000-0002-3571-5175

Національна ідентичність як сфера сакрального у творах канадських авторів українського походження

Нині в Канаді проживає одна з найчисленніших українських діаспор. Як будь-яка діаспора, канадська українська спільнота дивиться вперед: вона добре інтегрована в канадський соціум і пов'язує своє майбутнє саме з цією країною, але водночас оглядається назад, на стару батьківщину, у своєму прагненні зберегти себе, не розчинитись у багатонаціональній Канаді.

Коли людина опиняється поза межами рідної землі, вона перш за все шукає духовне опертя, щось, що надає їй відчуття ґрунту під ногами. „Укорінення – це, можливо, найважливіша та найменш визнана потреба людської душі, одна з тих, які найважче піддаються визначенню. У людини є коріння завдяки її реальній, активній та природній участі в житті спільноти, яка зберігає живими певні скарби минулого та деякі передчуття майбутнього”.²

Таким природним середовищем, вмістилищем традицій є зазвичай діаспора, саме вона, за словами Т. Цимбал, забезпечує іммігрантам відчуття дому.³ Українська діаспора в Канаді активно підтримує збереження і розвиток культурної спадщини свого народу. Це своєрідний акт національного самозбереження, завдяки якому національна ідентичність з часом входить до сфери сакрального. Обов'язковою умовою успішної акультурації на „чужій землі”, повноцінної реалізації усіх моральних, культурних, духовних цінностей, смислів

---

¹ Шадріна Тетяна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, Запорізький державний медичний університет, доцент кафедри культурології та українознавства, shadrina414@ukr.net

² Т. Tsymbal, *Mizh dvoh kultur: problema zberezhennia natsionalnoyi identychnosti v umovah immigratsiyi* [v:] *Naukovi zapysky*. Seriya „Filosofiya”, vyp. 5, 2009, s. 131.

³ *Ibidem*, s. 131.

іммігранту вкрай необхідне вміння зберегти свою „внутрішню цілісність”, основою якої, безперечно, є національна ідентичність. Адже досягнення загальнолюдських культурних цінностей неможливе без „перебування” у власному, рідному „середовищі”. На думку Т. Цимбал: „Саме з локальним пов’язують сьогодні сакральність взагалі, а особливо в умовах імміграції, коли втрачається безпосередній зв’язок з батьківщиною, національне підґрунтя”⁴

Ідентичність в різні часи стає об’єктом досліджень в соціальних науках (філософії, психології, соціології). Різні аспекти ідентичності вивчали З. Фройд, Е. Дюркгейм, Е. Еріксон, Е. Гофман, З. Бауман, П. Бергер, Е. Сміт, П. Рікер, С. Шульман тощо. Проблеми етнокультурної, національної ідентичності актуальні у працях сучасних зарубіжних та вітчизняних дослідників Ч. Тейлора, С. Гантінгтона, К. Хюбнера, П. Сороки, В. Сучаки, Л. Грекул, М. Косташ, Л. Ледоховські, В. Арбеніної, Л. Нагорної, М. Козловця, Ю. Арутюняна, Г. Касьянова, Т. Рудницької та ін.

Попри великий інтерес науковців до проблеми ідентичності, збереження якої в сучасному глобалізаційному просторі видається все більше важливим, недостатньо вивченим залишається питання формування ціннісних передумов її сакрального виміру. Особливого значення набуває особистісна ідентифікація для іммігрантів, які перебувають в ситуації подвійної переорієнтації цінностей: коригування установок з огляду на всеохопні глобалізаційні процеси в сучасному соціумі та пристосування до культурно-національних реалій країни імміграції. Зазначені процеси в умовах тотальної кризи ідентичності на сучасному етапі і визначають актуальність даного дослідження.

Сакральне (від лат. *sacrum* – священна річ, дія) – термін, що характеризує церковні таїнства, предмети релігійного поклоніння, речі, які належить до релігійного культу, все, що, згідно з вченням церкви, наділене Божою благодаттю. Науковий інтерес до проблеми сакрального виникає ще в XIX ст. Думка про важливість існування цього поняття, його безпосередній зв’язок із архаїчною культурою людства звучала в працях Ф. Шлеєрмахера, М. Шелера, М. Еліаде, З. Фрейда, Е. Дюркгейма, Г. Рохайма, Р. Каюа та ін. В історичному контексті – в процесі переходу від “релігії закону” до “релігії спасіння” – сакральне інтерпретується як “святе”, набуваючи чітких етичних характеристик.⁵

Сакральне завжди протиставляється профанному (мирському). Сакральне і профанне хоч і складають певну опозицію одне до одного, але водночас є нерозривно пов’язаними між собою. Не може існувати сакрального без профанного і навпаки. Вони існують паралельно і доповнюють одне одного. Сакральне – надприродне, ірраціональне, те чому притаманна найвища цінність.

Найчастіше сакральне співвідноситься з релігійними цінностями, як такими, що знаходяться за межами людського пізнання. Утім, до найвищих цінностей

⁴ *Ibidem*, s. 134.

⁵ *Filosofskiy entsyklopedychniy slovnyk*, holov. red. V. I. Shynkaruk, Kyiv 2002, s. 562.

належить не тільки релігійна сфера, а також культурні надбання, національні символи тощо виступають священними цінностями та смислами людського буття. „У сакральне, пов'язане з різними емоціями, впирається своєю вершиною ієрархія цінностей будь-якої культури, будь-якої традиції”, – стверджує українська дослідниця М. Новикова.⁶ Теоретик категорії сакрального Р. Каюа також наголошує, що сакральне „постає як категорія чуттєвості”.⁷ Таким чином, природно, що емігранти все більше віддаляючись від материкової України, від природного середовища існування мови і культури, все більше сакралізують („очуттєвлюють”) їх, конструюючи таким чином сакральний простір свого особистісного буття (інакше кажучи, „вимір чуттєвого переживання” – Т. Костюк).⁸

Імігруючи, – зазначає Т. Цимбал, – знаходячи нові ідентичності, людина все більше прагне до сакралізації національного, того, що забезпечує їй „почуття культурної укоріненості”.⁹ Адже це є необхідною умовою для створення об'єктивних і суб'єктивних факторів існування людини, її розвитку та збереження свого неповторного образу в чужорідному середовищі. Це також забезпечує успішне „вкорінення” в нове соціокультурне оточення.

Можна стверджувати, що всі твори авторів українського походження, написані про українців і Україну, є репрезентативними щодо сакралізації елементів національної ідентичності. Найбільш показовими в цьому плані в українській канадській англійській літературі є: роман *Жовті чобітки* (1954) В. Лисенко, поетична збірка *В ім'я народу* (1981) А. Сукнацького, нон-фікційна проза *Усі діти баби* (1977), *Кровні лінії* (1993) М. Косташ, роман *Зелена бібліотека* (1996) та нон-фікційна проза *Мед і поніл* (1998) Дж. Кулик Кіфер, роман *Співай для мене, Калино* (2003) Л. Грекул та інші.

Одним з найбільш дражливих і неоднозначних у процесі становлення діаспорної ідентичності є „мовне питання”. Адже мова є одним із механізмів „творення” нації, вона виступає важливим маркером її ментальності. Разом з тим рівень володіння батьківською мовою стрімко зменшується і цей процес є прямо протилежним до часу перебування національних меншин на чужій території. Кожне наступне покоління діаспорної групи знає мову предків гірше, ніж попереднє. З втратою мови група втрачає і один з основних консолідуючих факторів, який фактично тримає її в одному „національному полі”. Відтак, що більше діаспора втрачає мову, а з нею і емоційний та психологічний зв'язок з Батьківщиною, то більшої сакралізації мова зазнає.

Варто зазначити, що мову як соціокультурний феномен вивчали ще Ф. де Соссюр, Б. де Куртене, О.Потебня, Ю. Габермас, Г. Гадамер. Ф. де Соссюр

⁶ Т. Vilchynska, *Kontseptosfera sakralnoho v suchasnyy naukovyy paradyhmi* [v:] „Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi”, nr 3, 2008, s. 152.

⁷ R Kaiua, *Liudyna ta sakralne*, Kyiv 2003, s. 34.

⁸ Т. Kostiuk, *Aksiologichny vymir sakralnoho prostoru identychnosti: vitchyzniany vymir* [v:] „*Filosofs'ka antropologiya ta filisofiya kul'tury*”, nr 11, 2013, s. 33.

⁹ Т. Tsybal, *Op. cit.*, s. 134.

наголошував на взаємопов'язаності вивчення мови та таких соціокультурних явищ, як звичаї, повір'я, традиції. У широкому значенні дослідження діяльності людини має бути реалізоване через дослідження її мови. Іншими словами мова є виразником так званої колективної свідомості народу. Поза цією свідомістю вона не може існувати. Традиції Ф. де Соссюра продовжував Б. де Куртене. Мову як психічне явище слідом за де Соссюром розглядав О. Потебня. На його думку, провідна роль у формуванні мислення та свідомості відіграє саме мова. Ю. Габермас вважав мову засобом і середовищем формування ідентичності. Г. Гадамер пропонував розглядати соціально-політичні, культурні проблеми буття нації крізь призму мови.

Батьківщина для нації – це не тільки спільна територія існування. Це основна онтологічна складова буття нації як такої. Ментальне самоусвідомлення останньої формується з часом саме завдяки спільній території проживання, яка набуває статусу „рідного краю”. Фізичне (географічне та часове) віддалення рідного краю від представників нації природно спричинюють його очуттєвлення. Відтак, образ Батьківщини в творах англomовних авторів українського походження ідентифікується як священна земля, далека і недосяжна. А. Сукнацький у своїх віршах асоціює Україну із дитинством, спогади про яке повертають його до маленького гуцульського селища:

Kosmach
 where
 dream of home
 lies
 curled
 in horns of baran
 ram
 gracing pysanka
 dream of home
 contained
 in the Carpathian
 ram
 hutsul symbol
 for leadership
 and strength
 in face of
 adversity¹⁰

Ці спогади передають атмосферу затишку і спокою, адже це пам'ять про дитинство. Особливого національного колориту цим рядкам надають українські слова *baran*, *pysanka*, „вживлені” в англійський текст.

¹⁰ A. Suknaski, *In the Name of Narid*, Erin 1981, s. 11.

На тлі жахливої картини 5-6 мільйонів загублених життів особливо цинічним постає організований Й. Сталіним в Україні перший симпозиум бандуристів: своєрідна „данина народним традиціям”.

stalin
 who paid tribute
 to the last
 trace
 of an oral tradition
 by holding
 the first symposium
 of bandurysty¹⁴

Образ України співвідноситься і з первісними віруваннями його народу, фольклорними образами, а також оприявнюється міфологічний, магічний світогляд.

rusalka
 some child dying
 unnamed
 rusalka
 a female fetus
 summoned to light by
 a drunkard's
 boot
 rusalky
 do they ever speak
 the dead
 unnamed
 back
 into life?

Поет сакралізує образ Батьківщини, апелюючи до історичної та генетичної пам'яті свого народу.

...*didy*
 and *baby*
 “the ancestors”
 the ghostly
 plowmen

¹⁴ A. Suknaski, *Op. cit.*, s. 19.

and hoeing women...
 ... who work
 tireless
 on the margins
 of selo ¹⁵

Автор часто звертається до національних архетипів: ‘the dnierper’, ‘the dnies-ter’, ‘white washed straw and mud shacks with thatched roof’, ‘khortytysya’, ‘pyrohy’, ‘selo’, що символізує емоційний та духовний зв’язок з Батьківщиною. Отже, „національне” та „народне” для українців-емігрантів є невід’ємною складовою їх особистого сакрального простору. Пам’ять про історичне минуле України, про трагічні сторінки її історії, як також і традиції та звичаї рідного народу, закріплені у фольклорі, апіорі є священними для тих, хто опинився за межами Батьківщини.

Деякі автори демонструють своє (за словами Флуссера) існування (життя) в мові вводячи українські слова в англійський контекст. В А. Сукнацького, крім зазначених уже ‘baran’, ‘pysanka’, ‘selo’, ‘rusalka’, ‘khortytysya’ та ін., зустрічаємо також ‘dereva’, яке автору з його власних слів імпонує більше, ніж англійське ‘dead trees’.

У романі В. Лисенко *Жовті чобітки* (1954) головна героїня – Лілі, дочка українських емігрантів, переживає своє становлення як особистості (вона дорослішає і шукає власну особистісну та національну ідентичність). Сучасна канадська дослідниця українського походження Л. Грекул вважає, що „Лисенко зображує Лілі як ідеальну канадку, яка бере кращі аспекти своєї старої культури і робить їх частиною нового життя”. ¹⁶

З одного боку, героїня В. Лисенко звільняється від задушливої атмосфери своєї патріархальної родини, з іншого боку, вона зберігає вірність духовному спадку свого народу, навіть попри те, що все більше „канадізується” і набуває таким чином подвійної національної ідентичності. „Трансформація Лілі стосується помітних змін у всіх сферах її життя, крім одної. Утікши з власної громади і живучи поза її межами, Лілі не позбавлена глибинних зв’язків із своїм українським спадком, вона все ж визнає свою етнічну ідентичність”, – небезпідставно вважає В. Сучака.¹⁷ Лілі прагне стати професійною співачкою і виконувати „народні пісні для всіх іммігрантів, хто вважає Канаду своїм домом”.¹⁸ Отже, для дівчини духовний зв’язок з рідною культурою проявляється у виконанні народних українських пісень для українських іммігрантів. Наприкінці

¹⁵ *Ibidem*, s. 16.

¹⁶ L. Grekul, *Re-placing Ethnicity: Literature in English by Canada’s Ukrainians: Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy*, Vancouver 2003, s. 226.

¹⁷ W. Suchacka, *Za Hranetsiu – ‘Beyond the Border’: Constructions of Identities in akademischen Grades eines Doktors der Philosophie*, Greifswald 2010, s. 197.

¹⁸ *Ibidem*, s. 254.

роману Лілі визнає: „Тепер я знаю, де моє місце, я зрозуміла, що насправді мені потрібна не слава, а просто співати і бути почутою цими людьми – моїм народом – де б вони не були”.¹⁹

У романі Л. Грекул *Співай для мене, Калино*, (2003) концепти національної ідентичності оприявнюються завдяки намаганням канадської дівчинки українського походження зрозуміти свою українську сутність. Колін (Калина українською) – юна співачка, яка талановито співає українські пісні на пісенному конкурсі, і яка глибоко переживає свою поразку за нібито неналежну українську вимову, намагається відстояти своє право на етнічну приналежність до свого народу. Міра осягнення нею української культури, її боротьба за вивчення дідівської мови в школі визначає для неї міру сакралізації компонентів української ідентичності: автентичний національний костюм, в якому вона виступала на конкурсі, український клас, який з мовчазної згоди дорослих закривають через зменшення кількості учнів, імена українських композиторів (виявляється бувають українські композитори!), які звучать для неї священно, трагічна історія країни її предків. Дівчинка почувається самотньою у боротьбі за свою національну ідентичність, тому її відчуття загострюються, набуваючи трагічно-романтичного флеру. Пропускаючи інформацію через скривджену підліткову свідомість і залишившись наодинці із своїми переживаннями, Колін надто тривіально інтерпретує історичні події: українські композитори „... all suffered and died because they were Ukrainian, because they wanted to stay Ukrainian when other countries invaded Ukraine”.²⁰

Героїня відчуває себе зраженою навіть власними батьками, які на її думку не хочуть залишатись українцями, намагаючись пристосуватись до нових умов життя. Для цього треба забути своє минуле, свою мову і культуру. „Mom and Dad talk about French like it's a good thing, like it's the only language that counts because anyone who speaks French can get a good government job”.²¹

Батьки Колін обмежують не тільки спілкування власних дітей українською мовою, вони також не заохочують їх до відвідування української церкви, хоча самі при цьому ходять до церкви. Колін вживає батьківське слово ‘brainwashing’, яке характеризує ставлення старшого покоління до ролі церкви у вихованні дітей. Утім, вчинки батьків Колін можна пояснити прагненням полегшити інтеграцію власних дітей в соціокультурне середовище країни, яка стала їм рідною за народженням.

Загалом усі вчинки Колін – це вияв опору зовнішнім обставинам перед загрозою втрати ідентичності. Слід зауважити, що Колін належить до четвертого покоління діаспори, для якого загроза втрати етнічної ідентичності наразі є актуальною.

¹⁹ V. Lysenko, *Yellow Boots*, Edmonton 1992, s. 345.

²⁰ L. Grecul, *Kalyna's song*, Regina 2003, s. 80.

²¹ *Ibidem*, s. 84.

Автор роману *Співай для мене, Калино* Ліза Грекул і сама є представницею четвертого покоління українців у Канаді. За її власними словами книга написана з метою „розібратися в собі”, знайти відповіді на запитання „хто я є?”. Л. Грекул вводить в канадський контекст чимало назв, притаманних українському культурно-історичному досвіду: ‘baba’, ‘dido’, ‘tsymbaly’, ‘kolomyika’, ‘holubtsi’, ‘pyrohy’, ‘nalysnyky’, ‘Chaban’, ‘Baba Babi Cazala’ та багато інших, які в чужомовному та чужокультурному контексті є маркерами власної національної ідентичності, і які не допускають повної асиміляції канадських українців у генетично чужому соціокультурному середовищі.

Відома канадська письменниця українського походження Мирна Косташ у книзі *Кровні лінії: подорож до Східної Європи*, (1993), зазначає про вивчення української мови в шкільні роки, що вона не була лише засобом спілкування, її студіювання в українській громаді прирівнювалось до „акції культурного та політичного значення”, відмова від неї сприймалась як „катастрофа національного масштабу”.²² Мова у творах діаспори є головним індикатором наближення/віддалення від національної культури. Особливого звучання питання мови набуває в англомовних творах. Іммігрант важко переживає розрив з батьківщиною, а мова певною мірою компенсує втрату, тому в творах іммігрантів спостерігається сакралізація мови як своєрідного сурогату втраченої вітчизни.

Дж. Кулик Кіфер (роман *Зелена бібліотека*, 1996) також вводить українські слова та фрази в англійський текст. Її героїня Іва Чаун дізнавшись у дорослому віці про своє українське коріння, прагне долучитись до національної культури через вивчення мови. Цікаво, що раніше питання національної ідентичності її ніколи не турбувало. Вона намагається не просто вивчити мову предків, має бажання відчувати її. Їй здається, що тільки за такої умови вона зможе відчути себе українкою. „Teach me some of the language” – просить вона свого українського друга Алексу. „Things that are simple in English turn out to be impossibly polysyllabic. „Pleased to meet you” is *duzhe preiemno zvamy poznaiometesia*. „Excuse me” is *pereproshuyu*. Even „Good bye” is something like *dopobachennia*.²³

У Дж. Кулик Кіфер у романі *Зелена бібліотека* як один із основних маркерів ідентичності виступає історія. Канадський дослідник українського походження М. Тарнавський у цьому контексті говорить про „історичну ідентичність”. У романі національна історія подається як обов’язкова складова етнічної ідентичності, з якою треба миритися, приймати такою, як вона є. І навіть неприємні чи трагічні факти історії України, пов’язані з родиною, слід сприймати як належне, як неминуче. Оксана Мороз, яка в Канаді стала Сьюзен Фрост, виправдовується перед Івою після того, як розповіла її сину Бену неприємні факти з біографії його діда. „You’re every right to be furious with me, but fury isn’t much use against history, is it, Eva? Family history, public history, things you

²² M. Kostash, *Bloodlines: A Journey into Eastern Europe*, Vancouver – Toronto 1993, s. 193-194.

²³ J. Kulyk Keefer, *The Green Library*, Toronto 1996, s. 160.

can't hide or change, however much you'd like to".²⁴ На думку М. Тарнавського у *Зеленій бібліотеці* „історія виступає найбільш важливим фактором ідентичності” героїв.²⁵

Таким чином, у творах канадських англомовних авторів українського походження компоненти національної ідентичності сакралізуються за допомогою релігійних образів, національних архетипів, народно-поетичних образів, елементів усної народної творчості. У цілому, сакральний простір буття у творах канадських авторів українського походження формують обов'язкові для національної ідентичності компоненти: релігійні уявлення; спільний край – Батьківщина предків, Україна; національна історія; мова; спільні національні міфи; історична пам'ять; елементи національної культури.

Отже, в загальному розумінні сакральне – це категорія, на якій базується релігійне ставлення, яка надає йому специфічного характеру, яка сповнює віруючого відчуттям певної поваги, котре охороняє його віру від посягань розуму, відволікає її від дискусій, розташовує її ззовні й по той бік розуміння.²⁶ Сакральне – це те, чому притаманна найвища цінність і що перебуває за межами досяжності (фізичної і розумової). Унікальність категорії сакральне полягає в тому, що вона є індикатором стану культури. Зміна соціального оточення, світоглядних орієнтирів (що є притаманним для іммігрантів у той чи інший час) спричинює зміну сакральних цінностей. Для людини, яка потрапляє в чужорідне соціальне середовище, це означає неминучу втрату ідентичності. „У сфері рідної культури, у сфері сакрального особистість зіставляє себе зі смислоутворюючими складовими буття, вищими цінностями”. Саме тому іммігрант намагається будь що зберегти своє етнічне самоусвідомлення (духовно вкоренитися), що дозволяє йому не втратити свою самість поряд з іншими етнічними групами. Адже ідентичність оприявнюється лише поряд з іншими ідентичностями. А сакральне в даному контексті виявляє свою особливу онтологічну природу, утворюючи своєрідний сакральний простір, з усталеними національними цінностями, так званими кодами нації.

ЛІТЕРАТУРА

- Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk*, holov. red. V. I. Shynkaruk, Kyiv 2002.
 Gadamer H. G., *Aktualnost' precrasnogo*, Moskva 1991.
 Grecul L., *Kalyna's song*, Regina 2003.
 Grekul L., *Re-placing Ethnicity: Literature in English by Canada's Ukrainians: Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy*, Vancouver 2003.

²⁴ *Ibidem*, s. 243.

²⁵ М. Tarnawsky, *What is told in "The Green Library"* [v:] *Canadian Ethnic Studies*, № 3, Vol. 31, 1998, s. 107.

²⁶ R. Kaiua, *Op. cit.*, s. 34.

- Habermas Yu., *Democratyiya. Razum. Nравstvennost'*, Moskva 1995.
- Kaiua R., *Liudyna ta sakralne*, Kyiv 2003.
- Kostash M., *Bloodlines: A Journey into Eastern Europe*, Vancouver – Toronto 1993.
- Kostiuk T., *Aksiologichny vymir sakralnoho prostoru identychnosti: vitchyzniani vymir* [v:] „*Filosofs'ka antropologiya ta filisofiya kul'tury*”, nr 11, 2013, s. 31-37.
- Kulyk Keefer J., *The Green Library*, Toronto 1996.
- Lysenko V., *Yellow Boots*, Edmonton 1992.
- Novykova M., *Mify ta misiia*, Kyiv 2005.
- Potebnia A., *Estetika i poetika*. Moskva 1976.
- Slavutych Yar., *Ukrayins'ka literature v Kanadi*, Edmonton 1992.
- Suchacka W., *Za Hranetsiu' – 'Beyond the Border': Constructions of Identities in akademischen Grades eines Doktors der Philosophie*, Greifswald 2010.
- Suknaski A., *In the Name of Narid*, Erin 1981.
- Tarnawsky M., *What is told in "The Green Library"* [v:] *Canadian Ethnic Studies*, № 3, Vol. 31, 1998, s. 104-113.
- Tsymbal T., *Mizh dvoh kultur: problema zberezhenia natsionalnoyi identychnosti v umovah immigratsiyi* [v:] „*Naukovi zapysky*” Seriya „*Filosofiya*”, nr 5, 2009, s. 130-138.
- Vilchynska T., *Kontseptosfera sakralnoho v suchasni naukovii paradyhmi* [v:] „*Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi*”, nr 3 (2008), s. 150-159.

Стаття присвячена вивченню ціннісних установок, які визначають сакральний вимір соціокультурного досвіду народу. Сакральне розглядається не в релігійному контексті, а як найвища цінність, яка знаходиться за межами розуміння. Доведено що, людина, потрапляючи в інокультурне середовище, прагне зберегти свою національну ідентифікацію, що допомагає їй „вкоренитися” в новому оточенні. У творах канадських авторів українського походження сакральний простір особистісного буття індивіда визначається вищими духовними цінностями, створеними власним народом; а отже – формується завдяки очуттєвленню релігійних уявлень, батьківського краю – України, рідної мови, елементів національної культури та історії, спільних національних міфів, історичної пам'яті.

Ключові слова: сакральне, профанне, національна ідентичність, сакральний простір, канадські автори українського походження, національна культура.

NATIONAL IDENTITY AS SACRAL FIELD IN WORKS OF CANADIAN AUTHORS OF UKRAINIAN ORIGIN

The article is devoted to the study of value systems which determine the sacred dimension of the socio-cultural experience of the people. Sacramental is considered not in the religious context, but as the highest value that lies outside the understanding. Sacramental is an indicator of the state of culture. The change in the social environment, ideological orientations (which is inherent to immigrants at one time or another) causes a change in sacred values.

It is proved that, having fallen into an inocultural environment, a person strives to preserve their national identity, which helps to get „rooted” in the new place. It also provides preserving their unique image in the alien socio-cultural environment and guarantees a sense of security, stability, cultural uprooting. In the works of Canadian authors of Ukrainian origin, the sacred space of the individual’s personal existence is determined by the higher spiritual values created by his own people; and hence – is formed due to the sensation of religious representations, the fatherland’s land of Ukraine, the native language, elements of national culture and history, common national myths, historical memory.

Key words: sacred, profane, national identity, sacred space, Canadian authors of Ukrainian origin, national culture.